

Sygn.akt III AUa 461/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Barbara Orechwa-Zawadzka

Sędziowie: Bożena Szponar - Jarocka

Teresa Suchcicka

Protokolant: Barbara Chilimoniuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 stycznia 2021 r. w B.

sprawy z odwołania M. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 1 lipca 2020 r. sygn. akt V U 278/20

oddala apelację.-

T. B. O. B. S. - J.

-1-

III AUa 461/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 marca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. stwierdził, że z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podstawę wymiaru składek M. D. na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne oraz dobrowolne ubezpieczenie chorobowe stanowi kwota nie niższa niż 30% minimalnego wynagrodzenia w okresie od 4 października 2017 r. do 31 października 2019 r., a od 1 listopada 2019 r. kwota nie niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek – na podstawie art. 83 ust 1 pkt 3, art. 18a, art. 20 ust 1, 2 i 3 oraz art. 47 ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła M. D..

Sąd Okręgowy w Białymstoku po rozpoznaniu odwołania wyrokiem z dnia 1 lipca 2020 r. zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że z tytułu wykonywania przez M. D. pozarolniczej działalności gospodarczej podstawa wymiaru składek

na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne : emerytalne, rentowe, wypadkowe i dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za lipiec 2019 r. wynosi 6856,50 zł.

Z ustaleń Sądu wynikało, że wnioskodawczyni za miesiąc lipiec 2019 r. zadeklarowała podstawę wymiaru składki w kwocie 6856 złotych i 50 groszy. Składka od tej podstawy została opłacona w terminie, natomiast z opóźnieniem wpłynęła deklaracja za ten miesiąc. Spór pomiędzy stronami dotyczył kwestii, czy późniejszy wpływ deklaracji mógł skutkować ustaleniem podstawy wymiaru składki w kwocie 675 złotych.

Art. 48 ust 2 ustawy stanowi, że jeżeli po wymierzeniu składek z urzędu płatnik składek złoży deklarację rozliczeniową, Zakład koryguje wymiar składek do wysokości wynikającej ze złożonej deklaracji rozliczeniowej, z uwzględnieniem wykazanych w deklaracji zasiłków oraz zasiłków rodzinnych pielęgnacyjnych.

Sąd Okręgowy, powołując się na wyroki zapadłe w Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku ma tle identycznego stanu faktycznego (wyrok z 24 kwietnia 2014 r. sygn. akt III AUa 1636/13, wyrok z 2 grudnia 2015 r. sygn. akt III AUa 576/15) stwierdził, iż istnieją podstawy do zmiany zaskarżonej decyzji zgodnie z żądaniem wnioskodawczyni.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy zarzucając : naruszenie prawa materialnego, tj. art. 18a, 18 ust 8-10 i art. 20 ust 1 w związku z art. 47 ust 1 pkt 1 i ust 2i art. 47 ust 2a, 2b, 2c ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2019.300 – tj) poprzez przyjęcie, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne M. D. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej za lipiec 2019r. wynosi 6 856,50 zł w sytuacji, gdy wnioskodawczyni będąc w ciąży zadeklarowała po upływie ustawowego terminu podstawę wymiaru składek zmierzając do instrumentalnego wykorzystania systemu ubezpieczeń społecznych i uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego w wysokości wyższej niż te, które przysługiwałyby jej od dotychczas deklarowanej podstawy wymiaru.

Wskazując na powyższe skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

-2-

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

Apelacja jest niezasadna. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne i ocenę prawną dokonaną przez Sąd I instancji.

Stan faktyczny sprawy był następujący :

Wnioskodawczyni z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności zgłosiła się od 4 października 2017 r. do 31 października 2019 r. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego i obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego jako osoba, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi kwota nie niższa niż 30% minimalnego wynagrodzenia, natomiast od 1 listopada 2019 r. jako osoba dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi kwota nie niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności złożyła deklaracje rozliczeniowe za lipiec 2017 r. – listopad 2017 r. z wykazaną podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie po 600 zł miesięcznie tj. w kwocie 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Za miesiąc lipiec 2019 r., na podstawie ostatniej złożonej przez wnioskodawczynię deklaracji, została utworzona systemowo deklaracja rozliczeniowa z podstawą wymiaru składek za ubezpieczenie społeczne w wysokości 675 zł. Wnioskodawczyni na podstawie art. 47 ust 2a, 2b i 2c ustawy o s.u.s. była zwolniona z obowiązku składania deklaracji rozliczeniowej za lipiec 2019 r.

Następnie w dniu 26 sierpnia 2019 r., tj. po ustawowym terminie, wpłynęła do Oddziału deklaracja rozliczeniowa za lipiec 2019 r. (nadana w urzędzie pocztowym w dniu 21 sierpnia 2019 r.), w której wnioskodawczyni zadeklarowała podstawę wymiaru składek z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i dobrowolne ubezpieczenie chorobowe w kwocie 6 856,50 zł. Składki od tej podstawy zostały opłacone w terminie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie ma racji skarżący twierdząc, że nie ma znaczenia prawnego fakt opłacenia przez wnioskodawczynię w przewidzianym terminie składki za lipiec 2019 r. od kwoty podwyższonej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia, zadeklarowanej w deklaracji rozliczeniowej za ten miesiąc w kwocie 6856,50 zł. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wnioskodawczyni w ten sposób wyraziła swoją wolę ukształtowania podstawy wymiaru składek na wyższym pułapie a potwierdzeniem tej woli jest jej wskazanie (zadeklarowanie) w deklaracji wysłanej z opóźnieniem.

Stosownie do treści art. 18 ust 8 oraz art. 20 ust 1, 2 i 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. : Dz. U. 2015, poz. 121 z późn. zm.) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust 10 na dany rok kalendarzowy. Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 21 kwietnia 2010 r., II UZP 1/10)OSNP 2010 nr 21-22, poz. 267) wskazał, iż organ rentowy nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, jeśli mieści się ona w granicach określonych ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych. Oznacza to co do zasady, że podstawa wymiaru zadeklarowanych składek nie może być niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego

-3-

wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek i nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust 10 (art. 20 ust 3 ustawy systemowej).

Zgodnie z art. 47 ust 1 pkt 1 ustawy systemowej płatnik składek (będący osobą fizyczną opłacającą składkę wyłącznie za siebie) przesyła w tym samym terminie deklarację rozliczeniową oraz opłaca składki za dany miesiąc nie później niż do 10-go dnia następnego miesiąca.

Art. 48 ustawy systemowej stanowi, że jeżeli płatnik składek nie złoży w terminie deklaracji rozliczeniowej, nie będąc z tego obowiązku zwolniony, Zakład dokonuje wymiaru składek z urzędu w wysokości wynikającej z ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej, bez uwzględnienia wypłaconych zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, zawiadamiając o tym płatnika. Jeżeli po wymierzeniu składek z urzędu płatnik składek złoży deklarację rozliczeniową, Zakład koryguje wymiar składek do wysokości wynikającej ze złożonej deklaracji rozliczeniowej, z uwzględnieniem wskazanych w deklaracji zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.

W doktrynie, jak i orzecznictwie zwraca się uwagę, że obligatoryjne wymierzenie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych składek w wysokości przyjętej w deklaracji rozliczeniowej ostatnio złożonej przez płatnika stanowi swoistą sankcję, której stosowanie ma na celu zdyscyplinowanie płatników i nakłonienie ich do terminowego rozliczania składek za ubezpieczonych. Zaniechanie płatnika, który w pierwszej kolejności powinien dokonać rozliczenia przez sporządzenie deklaracji rozliczeniowej wywołuje podjęcie przez Zakład wyłącznie działań porządkujących, które w efekcie pozwalają ostatecznie na wymierzenie składek zgodnie ze złożoną deklaracją rozliczeniową.

Reasumując, należy podzielić stanowisko Sądu I instancji, że złożenie przez odwołującą deklaracji rozliczeniowej z przekroczeniem terminu, przy jednoczesnym opłaceniu w terminie składki od nowo zadeklarowanej podstawy wymiaru, nie upoważniało organu rentowego do ustalenia podstawy wymiaru składek ubezpieczeniowych

na minimalnej wysokości. Skoro ustawodawca w art. 48 ustawy systemowej przewidział wyłącznie sankcje „dyscyplinujące” dla płatników składek zobowiązanych do składania deklaracji rozliczeniowych, to nie sposób przyjąć, aby wyłączył możliwość korygowania wymiaru składek dla osób, które w terminie opłaciły składki od nowo zadeklarowanej podstawy wymiaru, jeśli wcześniej opłacały składki ustalone od minimalnej podstawy wymiaru, a deklaracje rozliczeniowe złożyły po terminie. Podobne zapatrywanie jest prezentowane w poglądach orzecznictwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2015 r. I UK 535/14, jak również wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 kwietnia 2014 r., III AUa 1636/13 LEX nr 1458865, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 2 grudnia 2015 r., III AUa 576/15, LEX nr 1966320, z dnia 3 listopada 2015 r. sygn. akt III AUa 413/15). W uzasadnieniu wyroku z dnia 8 grudnia 2015 r. Sąd Najwyższy wskazał, że przepisy ubezpieczeń społecznych ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Nie powinno się więc stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeśli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych. Skoro ustawodawca w art. 48 ustawy systemowej przewidział wyłącznie sankcje „dyscyplinujące” dla płatników składek zobowiązanych do składania deklaracji rozliczeniowych, to nie sposób przyjąć, aby wyłączył możliwość korygowania wymiaru składek dla osób, które w terminie opłaciły składki od nowo zadeklarowanej podstawy wymiaru, jeśli wcześniej opłacały składki ustalone od minimalnej podstawy wymiaru, a deklaracje rozliczeniowe złożyły po terminie. Ustawa

-4-

systemowa nie umożliwia, aby Zakład Ubezpieczeń Społecznych, mimo złożenia po terminie deklaracji rozliczeniowej (z nową, wyższą podstawą), nadal przyjmował, że obowiązuje najniższa, a nie zadeklarowana (z opóźnieniem) podstawa wymiaru składek w przypadku terminowego opłacenia składki od nowo zadeklarowanej kwoty podstawy wymiaru składek. Takiej sankcji nie da się wyprowadzić z art. 46 ustawy systemowej, bowiem przepis ten określa rolę płatnika składek, zobowiązując go do obliczania, rozliczania, pobierania i odprowadzania składek, do poboru których jest zobowiązany. Oznacza to, że warunkiem pozwalającym na ukształtowanie wyższej podstawy wymiaru składek niż minimalna, nie jest jednocześnie terminowe złożenie deklaracji rozliczeniowej i zapłata składek, ale przede wszystkim warunkiem sine qua non jest terminowe uiszczenie należności z tytułu składek od nowo zadeklarowanej podstawy wymiaru.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Apelacyjny oddalił apelację organu rentowego jako niezasadną na podstawie art. 385 kpc.